

ГЛОБАЛИЗАЦИЈА И СИРОМАШТВО

Мирјана Гајић¹, Рајко Голић^{1*} и Срђа Поповић²¹Универзитет у Београду, Географски факултет, Београд, Србија²Факултет за медитеранске пословне студије, Тиват, Црна Гора

Сажетак: У раду се анализира вишедимензионални феномен сиромаштва који се јавља као глобални друштвени проблем. Сиромаштво представља сложени социјални проблем који се не може анализирати само показатељима као што је БДП по становнику, који је најчешћи показатељ, већ у комбинацији са осталим показатељима, који дају реалнију слику о димензији и обиму сиромаштва у свету и у Србији. Рад указује на узроке сиромаштва, географску дистрибуцију, социјалну дистрибуцију и последице које то има на појединца и друштво у целини. Важно питање које аутори анализирају је корелација између сиромаштва и глобалних трендова који су резултат међународних економских односа и нивоа развоја. У раду се поставља питање да ли и у којој мери глобализација утиче на сиромаштво и да ли је економски раст довољно средство за смањење сиромаштва.

Кључне речи: сиромаштво, апсолутно сиромаштво, релативно сиромаштво, индекс људског развоја, глобализација.

Original scientific paper

GLOBALIZATION AND POVERTY

Mirjana Gajić¹, Rajko Golić^{1*} and Srđa Popović²¹University of Belgrade, Faculty of Geography, Belgrade, Serbia²Mediterranean Business Studies College, Tivat, Montenegro

Abstract: The paper analyzes the multidimensional phenomenon of poverty that appears as a global social problem. Poverty represents a complex social problem that can not be analyzed only by indicators such as GDP per capita, which is the most common indicator, but in combination with other indicators, which give a more realistic picture of the dimension and the extent of poverty in the world and in Serbia. The paper points to causes of poverty, geographical distribution, social distribution and the consequences it has for the individual and society as a whole. The important issue that the authors analyze is the correlation between poverty and global trends that are the result of international economic relations and the level of development. The paper raises the question of whether and to what extent globalization impacts on poverty and whether economic growth is sufficient means to reduce poverty.

Key words: poverty, absolute poverty, relative poverty, human development index, globalization.

УВОД

Сиромаштво, које се истовремено сматра економском и социјалном појавом, старо је колико и само људско друштво. Још у древним цивилизацијама попут вавилонске и египатске постојала је друштвена класа доносилаца

INTRODUCTION

Poverty, considered as an economic and social phenomenon at the same time, is as old as human society itself. Even the ancient civilizations, such as Babylon and Egypt, had a social class of decision makers who rule and

* Аутор за кореспонденцију: Рајко Голић, Универзитет у Београду, Географски факултет, Студентски трг 3/3, 11000 Београд, Србија, Е-mail: rajko.golic@gef.bg.ac.rs

* Corresponding author: Rajko Golić, University of Belgrade, Faculty of Geography, Studentski trg 3/3, 11000 Belgrade, Serbia, E-mail: rajko.golic@gef.bg.ac.rs

одлука који владају и контролишу расподелу хране – богатих, и социјални слој оних којима се влада, обесправљених поданика – сиромашних. Социјално раслојавање такође је постојало и у античкој Грчкој и Римском царству, где нису сви имали утицаја на процес доношења политичких одлука и исходе као што је расподела ресурса. У феудалном систему имућни су били власници имовине и земље, а сиромашни сељаци су радили за њих. Капитализам је касније поделио друштво на малу групу богатих (буржоазија са марксистичког становишта) и знатно бројнију групу сиромашних – јефтину радну снагу (пролетаријат у класној теорији).

У садашњим глобалним околностима сиромаштво је добило нове димензије, које се не односе само на изазове обезбеђивања егзистенције, чије мерење подразумева низ параметара. Са тачке гледишта савремене науке, сиромаштво се сматра врло сложеним феноменом. Различите науке, попут географије, економије и социологије, пружају различите перспективе и теоријске оквире за проучавање сиромаштва у свим његовим аспектима. Стварање сиротињских предграђа и четврти (фавеле у Бразилу, сламови у Африци итд.) само су просторна манифестација сиромаштва. Баш као и сиромаштво, они представљају последицу класне и етничке разноликости унутар политичке заједнице, као и сегрегације и искључености на међународном нивоу. Настају кроз спектар националних и међународних односа и околности. Због тога је неопходно разликовати сиромаштво у добро развијеним индустријским земљама од сиромаштва у економски зависним и економски нестабилним државама света.

Сиромаштво представља вишедимензионални феномен који се манифестује као глобални социјални проблем. Под тим термином се подразумева много више од недостатка прихода и ресурса неопходних да се осигура одрживи живот. Сиромаштво такође подразумева глад и неухрањеност, ограничен приступ образовању, здравственим и другим основним услугама, друштвену дискриминацију и искљученост. Као такво, представља сложени друштвени проблем који се не може посматрати само на основу показатеља попут бруто

control the food chain – the rich, and a social stratum of those who are ruled over, vassals with no rights – the poor. Social stratification also existed in ancient Greece and Rome: not everyone had influence on political decision making process and outcomes such as distribution of resources. In the feudal system, the wealthier were property and land owners and the poor peasants worked for them. Capitalism later divided society on small group of rich (bourgeoisie from Marxist point of view) and far more numerous group – cheap labor (proletariat in the class theory).

Under current global circumstances, the poverty has acquired new dimensions, referring to more than existential challenges, while measuring it implies a range of parameters. From modern scientific point of view, the poverty is considered a very complex phenomenon. Different sciences, like geography, economics and sociology, provide different perspectives and theoretical frameworks for studying poverty in all of its aspects. The creation of poor suburbs and neighborhoods (favelas in Brazil, slums in Africa, etc.) are only a spatial manifestation of poverty. Just like poverty, they present the consequence of class and ethnic diversity within a political community, as well as of segregation and exclusion at the international level. They are generated through the spectrum of national and international relations and circumstances. Therefore, it is necessary to distinguish poverty in well-developed industrial countries from poverty in economically dependent and unstable countries of the world.

Poverty is clearly multidimensional phenomenon, manifested as a global social problem. This term encompasses much more than a lack of income and resources, necessary for a sustainable life. It also includes hunger and malnutrition, limited access to education, health and other basic services, social discrimination and exclusion. As such, it is a complex social problem that cannot be perceived only on the basis of indicators such as gross domestic product (GDP) per capita (which is also the most common indicator), but in combination

домаћег производа (БДП) по становнику (који је уједно и најчешћи показатељ), већ у комбинацији са другим показатељима који дају прецизнију и реалнију слику о димензијама и географском размештају сиромаштва у свету и у Србији.

Светске организације (Уједињене нације, Организација Уједињених нација за храну и пољопривреду, Светска здравствена организација, Светска банка) се са различитих аспеката баве питањима сиромашних. Расправе о темама везаним за сиромаштво су у фокусу глобалне пажње. Све док се проблеми сиромашних не реше, човечанство ће тражити закључке, могућности и решења. Иако је концепт границе сиромаштва засноване на квантитативним показатељима оштро критикован, он се још увек користи од стране многих истраживача и међународних организација. Уједињене нације су као граничну вредност екстремног сиромаштва дефинисале потрошњу од 1.25 \$ дневно по становнику. Светска банка је ту вредност лимитирала на 1.90 \$, а Светска здравствена организација на 2 \$. Према критеријумима Светске банке, минимална количина дневног уноса калорија мора бити 2200 kcal, док Организација Уједињених нација за храну и пољопривреду сматра да је граница 1900 kcal (UNDP, 2020). Без обзира по ком критеријуму мерили сиромаштво, приметно је да оно постоји и у најразвијенијим и економски најснажнијим земљама света, као и у сиромашним земљама и земљама у развоју, али његов интензитет зависи од многих фактора. Ипак, у неким регионима у свету ова појава је присутна у знатно већој мери (подсахарска Африка, Јужна Азија) у односу на друге (Европа, Англоамерика, Аустралија). Врло је тешко поредити сиромаштво међу земљама јер то захтева велике напоре на усклађивању критеријума упоредивости на глобалном нивоу.

Иако је проблем сиромаштва привукао значајну глобалну пажњу, глад у свету није искорењена. Када би се храна равномерно распоредила по свету, могло би се прехранити 12 милијарди људи. Разочаравајућа чињеница је да милиони људи сваке године умиру због проблема везаних за сиромаштво, док је још страшније то што сваке три секунде једно дете умре од глади или лако излечивих болести, а страдало је због

with other indicators that give a more precise and realistic picture of the dimensions and geographical distribution of poverty in the world and in Serbia.

World's organizations (United Nations, Food and Agriculture Organization of the United Nations, World Health Organization, World Bank, etc.) deal with the issues of the poor from various aspects. The debates on poverty-related topics are under global attention. As long as the matters of the poor are unsolved, the humanity will be seeking for the conclusions, opportunities, and solutions. Although the concept of a poverty line (breadline) based on quantitative indicators has been sharply criticized, it is still used by many researchers and international organizations. The United Nations has defined the edge under which extreme poverty is declared, at \$ 1.25 of daily expenditure rate per capita. The World Bank has lower it to \$ 1.90, and the World Health Organization to \$ 2. According to the World Bank criteria, the minimum amount of daily calorie intake has to be 2200 kcal, while the Food and Agriculture Organization of the United Nations considers the limit to be 1900 kcal (UNDP, 2020). Regardless of the measuring criteria, it is notable that the poverty exists in the most developed and economically empowered countries of the World, as well as in poor and developing countries, but its intensity depends on many factors. Some regions are more prone to suffer from poverty (sub-Saharan Africa, South Asia) in comparison to others (Europe, Anglo-America, Australia). Comparing poverty rates among countries is very challenging, since it requires great efforts to harmonize comparability criteria at the global level.

Even though the poverty problem gained significant global attention, the hunger in the World has not been eradicated. If food were evenly distributed around the world, 12 billion people could be fed. Disappointing fact is that millions of people die every year due to poverty-related issues, while it's even more terrifying that every three seconds one child dies due to hunger or easily curable diseases, and they suffered to death because of poor living conditions.

лоших животних услова. Озбиљност проблема је назначена у резултатима истраживања и они имају за циљ да изазову критичко размишљање. Чињеница да финансијска помоћ, која је до сада пружана земљама којима је потребна, није успела да искорени сиромаштво, последица је погрешног тумачења узрока сиромаштва и неадекватног приступа његовом решавању.

ОТКРИВАЊЕ И ДЕФИНИСАЊЕ ГЛАВНИХ УЗРОКА И ФАКТОРА КОЈИ УТИЧУ НА СТОПУ СИРОМАШТВА

Садржај појма сиромаштва мењао се током времена, али се у већини дефиниција односио на недостатак материјалних добара неопходних за задовољавање основних животних потреба појединаца, породица или социјалних група. Напредак човечанства, укључујући развој духовних и материјалних потреба, раст животног стандарда и одређивање приоритета квалитета живота, наметнуо је потребу за променом концепта и понудио шири контекст за разумевање сиромаштва и досезања механизма за решавање тог проблема. Сиромаштво више није ограничено само на питање глади, већ се шири на друге сфере, од социјалних односа, становања, образовања, преко здравства и запошљавања до неостварених права на природне ресурсе и здраву животну средину. Поред материјалног сиромаштва, релевантно је говорити и о духовном сиромаштву, па чак и о информатичком сиромаштву.

Како је сиромаштво добијало глобалне размере, а проблем постајао вишедимензионалан, све је више критеријума који се користе како би се сагледале његове праве димензије – приступ здравственим услугама, очекивано трајање живота, образовање, БДП, гранична вредност сиромаштва и друго. Овај приступ омогућава да се сиромаштво подвргне анализи у својој социо-економској димензији, правећи разлику између релативног и апсолутног сиромаштва, а њихове дефиниције зависе од актера ангажованих у истраживању, анализи и решавању проблема сиромаштва.

Према Организацији Уједињених нација за образовање, науку и културу, апсолутно сиромаштво узима у обзир само количину новца по-

The seriousness of the problem has been indicated within the results of the research, and they are aimed to provoke critical thinking. The fact that financial assistance, provided to countries in need so far, has failed to eradicate poverty, is consequence of the misinterpretation of the causes of the poverty and inadequate approach to its solving.

DETECTING AND DEFINING KEY CAUSES AND FACTORS THAT AFFECT POVERTY RATE

The content of the poverty notion has changed over time, but in most definitions it referred to lack of material goods necessary to meet the basic living needs of individuals, families or social groups. The progress of humanity, including the development of spiritual and material needs, upgraded living standards and prioritization of quality of life, has imposed the need of changing the concept and offering wider context of understanding poverty and reaching out to mechanisms of dealing with it. It is no longer limited to hunger issue, but expands to other spheres, from social relations, housing, education, across health, employment, unattainable rights to natural resources and a healthy environment. Apart from material poverty, it is relevant to speak of spiritual poverty, and even information poverty.

As poverty has gained global proportions and the problem has become multidimensional, more and more criteria are being used to see its true dimensions – access to health services, life expectancy, education, GDP, poverty line and more. This approach allows the poverty to be subjected to analysis in its socio-economic dimension, making a distinction between relative and absolute poverty, and their definitions depend on stakeholders engaged in researching, analyzing and resolving the problem of poverty.

According to United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization, absolute poverty takes into account only the amount of money needed to meet basic needs, such

требну за задовољење основних потреба, попут хране, одеће и склоништа, али се не бави осталим аспектима квалитета живота. Параметри релативног сиромаштва заснивају се на поређењу једног појединца са свим осталима у друштву, а заснивају се на три показатеља: а) приход, који показује да ли је приход особа испод границе сиромаштва у тој земљи, б) социјална укљученост и доступност услуга – указује да ли друштво има механизме који спречавају појединце да падну у сиромаштво, и в) социјалну способност, која указује на то да ли особа у суштини није у стању да учествује у друштвеном животу због проблема сиромаштва (UNESCO, 2018).

Према Уједињеним нацијама, сиромаштво значи више од недостатка прихода и ресурса који омогућавају одржив живот. Његове манифестације укључују глад и неухрањеност, ограничени приступ образовању и другим основним услугама, социјалну дискриминацију и искљученост и недостатак учешћа у процесима доношења одлука. Економски раст мора бити инклузиван и тежити да обезбеди одржива радна места и једнаке шансе за све (United Nations, 2020).

У последњој објави о својим циљевима и резултатима, Светска банка наводи да приступ висококвалитетном образовању, здравственим услугама, електричној енергији, пијаћој води и другим добрима од животног значаја остаје за многе у свету недостижан, што је често повезано са социо-економским статусом, полом, етничким и географским идентитетом (World Bank, 2020). Организација Уједињених нација за храну и пољопривреду даје следећу дефиницију сиромаштва: „Сиромаштво представља недостатак или немогућност постизања социјално прихватљивог животног стандарда“, где „недостатак“ подразумева контролу над економским ресурсима, док је „немогућност“ дефинисана као неуспех у учествовању у друштву (Bellù & Liberati, 2005). Светска здравствена организација даје закључак да је „сиромаштво повезано са подривањем кључних људских вредности, укључујући здравствене стандарде. Сиромашни су изложени већим личним ризицима по здравље и животну средину, а пошто имају смањен приступ храни, информацијама

as food, clothing and shelter, but does not address other aspects of quality of life. The relative poverty parameters comes from comparing one individual to all others in a society, and they are based on three indicators: a) income, indicating if the persons' income is under the poverty line in that country, b) social inclusion and services accessibility – indicating if the society has mechanisms to prevent individuals from falling into poverty, and c) social ability, indicating if the person is essentially unable to participate in social life due to poverty issues (UNESCO, 2018).

According to the United Nations, poverty means more than a lack of income and resources that ensures a sustainable life. Its manifestations include hunger and malnutrition, limited access to education and other basic services, social discrimination and exclusion, and a lack of participation in decision-making processes. Economic growth has to be inclusive, and tend to provide sustainable jobs and equal chances for all (United Nations, 2020).

In the latest announcement toward goals and results, the World Bank states that the access to high-quality education, health care services, electricity, drinking water and other goods of life importance, remains unattainable for many in the World, which is often related to socio-economic status, gender, ethnic and geographical identity (World Bank, 2020). Food and Agriculture Organization of the United Nations definition of poverty reads as follows: „Poverty is presenting the lack or inability of achieving a socially acceptable standard of living“, in which „lack“ implies the control over economic resources, while „inability“ is defined as the failure to participate in society (Bellù & Liberati, 2005). The World Health Organization comes out with a conclusion that „poverty is associated with the undermining of key human values, including health care standards. The poor are exposed to greater personal and environmental health risks, and since they have reduces access to food, information and health protection, they are at higher risk of illness or disability. On the other hand, health condition

и здравственој заштити, у већем су ризику од болести или инвалидитета. С друге стране, здравствено стање појединца може негативно утицати на уштеду у домаћинству, способност учења, продуктивност и, узето у целини, на квалитет живота, чиме се продужава или чак повећава сиромаштво.” (WHO, 2020).

Један од свеобухватних показатеља заснован на сложеним критеријумима је индекс људског развоја (HDI), чији је циљ да објасни како је могуће да две земље имају сличне вредности БДП-а, али различите исходе људског развоја. HDI узима у обзир три димензије: дуг и здрав живот, ниво образовања и пристојан животни стандард. У оквиру ових димензија постоје одвојени индикатори које треба размотрити. На пример, здравствена димензија се изражава индикаторима очекиваног трајања живота; димензија образовања за старије од 25 година кроз индикатор година проведених у школи, а за школске узрасте кроз предвиђање просечног периода који ће провести у образовању; животни стандард се мери БДП-ом по становнику. Синтезни показатељ ове три димензије је HDI (UNDP, 2020).

Према Стратегији за смањење сиромаштва, коју је Влада Републике Србије усвојила 2003. године, сиромаштво је дефинисано као вишедимензионални феномен који, поред недовољног прихода за задовољење животних потреба, укључује и немогућност запослења, неадекватне стамбене услове и неадекватан приступ социјалној заштити, здравственим, образовним и комуналним услугама. Остали кључни аспекти сиромаштва укључују и неостваривање права на здраву животну средину и приступ природним ресурсима, нарочито чистој води и ваздуху. Стратегија за смањење сиромаштва дала је основ да се на националном и локалном нивоу развијају и имплементирају мере које треба да допринесу смањењу пре свега апсолутног сиромаштва (Влада Републике Србије, 2003).

Бавећи се проблемом сиромаштва, теоретичари полазе од суштинског питања везаног за ову појаву – њених узрока. У модерним друштвима, узроке сиромаштва није лако избројати, а манифестују се од најнижег индивидуалног до највишег глобалног нивоа узрочности. Сиромаштво се

of the individual can negatively affect household savings, learning ability, productivity and, altogether – quality of life, thereby prolonging or even increasing poverty.” (WHO, 2020).

One of the comprehensive indicators based on complex criteria is the Human Development Index (HDI), aimed to explain how is it possible for two countries to have similar GDP values, but different human development outcomes. HDI takes into consideration three dimensions: long and healthy life, level of education and a decent standard of living. Within these dimensions, there are separated indicators to be considered. For example, the health dimension is being expressed through life expectancy indicators; the education dimension for those over 25 through the years invested in education and for school ages through the prediction of the average period they will spend on education; the living standards are measured by GDP per capita. The synthetic indicator of these three dimensions is the HDI (UNDP, 2020).

According to the Poverty Reduction Strategy, adopted by the Government of the Republic of Serbia in 2003, the poverty is defined as a multidimensional phenomenon which, in addition to insufficient income to meet living needs, includes inability to get employed, inadequate housing and unequal access to social, health protection, educational system and utilities. Other key aspects of the poverty include the failure to exercise the right to live in a healthy environment, have access to natural resources, especially clean water and air. The Poverty Reduction Strategy provided the basis for the development and implementation at the national and local level of measures that should contribute to the reduction of absolute poverty in the first place (Влада Републике Србије, 2003).

Dealing with the problem of the poverty, theorists start from the essential question related to this phenomenon – its causes. In modern societies, they are not easily countable and could be read on the lowest, individual level as well as on the highest global level of causality. Poverty can relate with individual’s (ir)responsibility for his position (incompetence, laziness, lack

може повезати са (не)одговорношћу појединца за његов положај (неспособност, лењост, недостатак мотивације итд.), ширим друштвеним процесима и структурним факторима (образовање, класна припадност, неједнака расподела дохотка и ресурса унутар земље и широм света, политички сукоби итд.), и природним непогодама (поплаве, киселе кише, суше, земљотреси итд.). Према теоретичарима, разлог за постојеће сиромаштва у свету, упркос расту просечног светског дохотка по становнику, је неравномерна расподела дохотка у последње четири деценије, што је продубило јаз између богатих и сиромашних. Нису све категорије становништва у друштвима подједнако изложене ризику од сиромаштва, па је неопходно говорити о социјалној расподели сиромаштва (дуготрајно незапослени, млади, жене, људи са нижим нивоом образовања итд.). Ширење сиромаштва међу различитим друштвено-економским групама негативно утиче како на друштво у целини (социопатолошки феномени, слабљење социјалне кохезије итд.), тако и на нивоу појединаца (глад, болести, социјална искљученост итд.) (Vilić & Nišić, 2015).

РАЗМЕРЕ СИРОМАШТВА

Сиромаштво, као социјални проблем, утиче на читав свет. Његове размере могу се мерити анализом економских и демографских показатеља, као и HDI, које као релевантне промовишу Уједињене нације. Према тренутним подацима Светске банке, 10.7 % светске популације живи са мање од 1.9 \$ дневно, што представља значајан пад стопе сиромаштва у поређењу са 34.8 % из 1990. године. Узимајући у обзир резултате истраживања из 2013. године, проблемом сиромаштва се најбоље управља у региону Источне Азије, где је удео сиромашних у укупном становништву износио 3.5 %. Овај проценат је већи у региону Јужне Азије где износи 15.1 %, док у подсахарској Африци сиромашни чине чак 41 % становништва (Roser & Ortiz-Ospina, 2019). Генерално посматрано, стопа сиромаштва у свету забележила је значајан пад, али је и даље географски неједначена; подсахарска Африка и Јужна Азија остају региони са највећим бројем сиромашних

of motivation, etc.), wider social processes and structural factors (education, class affiliation, unequal distribution of income and resources within country and globally, political conflicts, etc.), and natural disasters (floods, acid rain, droughts, earthquakes, etc.). According to theorists, the reason for the existing poverty in the world, despite the growth of the world's average income per capita, is the uneven distribution of the income in the last four decades, which deepened the gap between the rich and the poor. Not all categories of population in the societies are equally exposed to the risk of poverty, so it is necessary to talk of the social distribution of poverty (the long-term unemployed, young people, women, people with lower levels of education, etc.). Poverty spread among different socio-economic groups is negatively affecting the society on its collective level (sociopathological phenomena, weakening of social cohesion, etc.) as well as on the level of individuals (hunger, disease, social exclusion, etc.) (Vilić & Nišić, 2015).

POVERTY RATES

Poverty, as a social problem, affects the whole world. Poverty rates could be measured through the analysis of economic and demographic indicators, as well as by the HDI, promoted by the United Nations as relevant. According to the current World Bank's data, 10.7 % of the world's population lives on less than \$ 1.9 per day, which presents a significant decrease of poverty rate in comparison to 34.8 % back in 1990. Considering researching results from 2013, the poverty issue is best managed in the East Asian region, where the share of the poor in the total population was 3.5 %. This percentage is higher in the South Asian region and amounts 15.1 %, while in sub-Saharan Africa the poor presents even 41 % of the population (Roser & Ortiz-Ospina, 2019). Generally speaking, the world's poverty rate has recorded a significant decline, but it's still geographically uneven; sub-Saharan Africa and South Asia remain the regions with the largest number of poor inhabi-

становника и највећим уделом сиромашних у укупном становништву (Lyons et al., 2020).

Важан демографски показатељ који одражава социо-економски и социјални развој друштва је стопа смртности одојчади и деце млађе од 5 година. „Фактори морталитета одојчади могу се сврстати у две групе: биомедицинске и социо-економске. Социјални приступ акценат ставља на социоекономске и културне факторе морталитета: доходак, животни стандард, образовање, занимање, социоекономски статус, положај жене“ (Девеџић, 2006). Давне 1990. године стопа смртности одојчади и деце млађе од 5 година износила је 93 % – у најразвијенијем делу света 11 %, у мање развијеним земљама 100 %, а у региону подсахарске Африке 180 %. Од тада се много тога променило и ова стопа смртности пала је на 38 % на глобалном нивоу у 2019. години. Посматрано одвојено, исте године стопа морталитета одојчади и деце млађе од 5 година била је 6 % у развијеним земљама, 47 % у неразвијеним земљама и 83 % у региону подсахарске Африке (UNICEF, 2020).

Глад у свету је такође веома важан показатељ сиромаштва. Према подацима Уједињених нација, једна од девет особа у свету је неухрањена. Већина гладних живи у земљама у развоју, где је 12.9 % становништва неухрањено. Азија је континент са највећом стопом глади – две трећине азијског становништва суочава се са овим проблемом. У подсахарској Африци, налази и пројекције указују на стопу неухрањености од око 23 %. Скоро половина смрти деце млађе од пет година узрокована је лошом исхраном (3.1 милион сваке године) (United Nations, 2020). Према најновијим пројекцијама, присутна је тенденција повећања уноса килокалорија по становнику на глобалном и регионалном нивоу до 2030. године. Међутим, проблем екстремне поларизације и даље је присутан, тако да је приметна диспропорција између развијених земаља, где се дневни унос по особи креће у распону 2800–3600 kcal, и неразвијених земаља, посебно у Африци, са дневним распонем потрошње од 1600–3200 kcal по становнику. Постоје још екстремнији случајеви у Африци, у земљама као што су Бурунди и Еритреја, где је процењени

tants and the largest share of the poor in the total population (Lyons et al., 2020).

An important demographic indicator that reflects socio-economic and social development of the society, is the infant mortality rate and mortality rate of children under the age of 5. „Infant mortality factors could be classified into two groups: biomedical and socioeconomic. The social approach emphasizes socio-economic and cultural factors of mortality like income, standard of living, education, profession, socio-economic status, position of the women in the society“ (Devezić, 2006). Back in 1990, infants and children under 5 mortality rate was 93 % – in the most developed part of the world it was 11 %, in the less developed countries 100 %, and in the region of sub-Saharan Africa 180 %. Since then, a lot has changed and this mortality rate has dropped to 38 % on the global level in 2019. Particularly observed, in the same year, the infants and children under 5 mortality rate was 6 % within developed countries, while it was around 47 % in undeveloped countries, and 83 % in the region of sub-Saharan Africa (UNICEF, 2020).

World hunger is also very important poverty indicator. According to the United Nations, one out of nine people in the world is malnourished. Most of the hungry live in developing countries, where 12.9 % of the population is malnourished. Asia is the continent of the biggest hunger rate – two thirds of the Asian population is facing this problem. In sub-Saharan Africa, the findings and projections indicate a malnutrition rate of around 23 %. Almost half of deaths of children under the age of five is caused by poor nutrition intake (3.1 million each year) (United Nations, 2020). According to the latest projections, there is a tendency of kilocalories intake per capita increase on the global and regional level by 2030. However, the problem of extreme polarization still remain, so it is noticeable disproportion between the developed countries, where daily calories intake per person is set between 2800 and 3600 kcal, and the underdeveloped countries, especially in Africa, with a daily consumption range of 1600–3200 kcal per capita. There are even more extreme cases in Africa, the countries such as Burundi and Eritrea,

дневни унос по особи испод 1600 kcal (FAO, 2020).

За стварање проблема глади није толико пресудна недовољна производња хране, већ њена неједнака дистрибуција и доступност (D’Odorico et al., 2019). То је пре свега последица структуралних деловања, као што су дугорочне економске и аграрне политике, социјалне неједнакости и ендемски сукоби (Dokmanović, 2012). Према дефиницији Организације Уједињених нација за храну и пољопривреду, неухрањеност подразумева да особа није у стању да обезбеди довољно хране да задовољи минимум дневних енергетских потреба у периоду од годину дана (FAO, 2020). Глад је синоним за хроничну неухрањеност. На основу постојећих података, постоји неуједначен однос између произведене, потрошене и бачене хране унутар региона, као и између региона. Регион подсахарске Африке, који се у односу на укупну количину килокалорија појављује као највећи произвођач (39 %), истовремено је и најмањи потрошач (5 %). Овај однос је упоредив са регионом Јужне и Југоисточне Азије (32 % према 13 %), за разлику од региона Северне Америке и Океаније који производи најмање, троши највише (61 %) и има социјалну навику бацања хране у значајној мери (42 %).

Захваљујући свом свестраном приступу, HDI можда је најпоузданији показатељ нивоа богатства или сиромаштва у некој земљи, и најприкладнији за поређење различитих земаља и региона. Глобална вредност HDI износила је 0.731 у 2019. години, што је готово једнако вредности индекса у региону Источне Азије и Пацифика, а мање од његове вредности у региону Европе и Централне Азије (0.779), као и у региону Латинске Америке и Кариба (0.759). С друге стране, HDI на светском нивоу већи је него у региону Блиског Истока и Северне Африке (0.703), региону Јужне Азије (0.642) и региону подсахарске Африке (0.541). Генерално гледано, подсахарска Африка је далеко испод глобалних просека у свим аспектима и по свим критеријумима. Индикатори показују нешто бољу ситуацију у Јужној Азији, док је регион Арапских земаља и даље нешто испод светског просека. Према Развојном програму Уједињених нација, на основу вред-

where the estimated daily calories intake per person goes under 1600 kcal (FAO, 2020).

An insufficient production of the food is not that crucial for generating hunger issues, as the unequal distribution and accessibility to people are (D’Odorico et al., 2019). This is primarily a consequence of structural actions, such as long-term economic and agrarian policies, social inequalities and endemic conflicts (Dokmanović, 2012). According to the Food and Agriculture Organization of the United Nations definition, the malnutrition implies that a person is unable to annually self-provide enough food to meet the minimum of daily energy needs (FAO, 2020). Hunger is synonymous with chronic malnutrition. Based on the existing data, there is an uneven ratio of produced, consumed and discarded food within the regions as well as between regions. The region of sub-Saharan Africa, which has appeared to be the largest producer (39 %) considering total amount of kilocalories, is the smallest consumer (5 %) at the same time. This ratio is comparable to South and Southeast Asia region (32 % vs. 13 %), as opposed to the region of North America and Oceania, which produces the least, consumes the most (61 %) and records the social habit of throwing food to a significant extent (42 %).

Due to its multiperspectival approach, the HDI is, perhaps, the most reliable indicator of the level of wealth or poverty in a country, and the most appropriate when comparing different countries and regions. Global value of the HDI was 0.731 in 2019, which is almost equal to the index value in the East Asia and the Pacific region, and less than its value in Europe and Central Asia (0.779), as well as in Latin America and the Caribbean (0.759). On the other hand, HDI is higher on the world’s level than in the Middle East, North Africa region (0.703), South Asian region (0.642), and sub-Saharan Africa (0.541). In general, sub-Saharan Africa is far below the global averages in all aspects and by all criteria. Indicators are showing slightly better situation in Southern Asia, while the Arab countries’ region remain slightly below the world average. According to the United Nations Development Program, based on the values of this index, coun-

ности овог индекса, земље су груписане у четири категорије – земље са врло високом (0.8–1.0), високом (0.70–0.79), средњом (0.55–0.69) и ниском (мање од 0.55) вредношћу индекса. Већина европских земаља (њих 35) налази се у оквиру прве категорије, док четврта категорија укључује највећи број земаља подсахарске Африке (31). На врху листе налазе се Норвешка, Швајцарска и Ирска, а на дну Чад, Централноафричка Република и Нигер (UNDP, 2020).

HDI у Србији за период од 1996. до 2019. године показао је тенденцију благог пораста (са 0.698 на 0.799). Србија се тренутно налази на 63. месту од 189 земаља (UNDP, 2020). Њена слаба позиција је одраз ниског нивоа БДП-а, а у одређеној мери и категорије образовања. Као земља са малим фискалним капацитетом, Србија се суочава са бројним изазовима у финансирању социјалних расхода – образовања, здравства, пензија и новчаних накнада за сиромашне. Стандард и квалитет живота становништва првенствено одражавају укупан ниво развијености земље, али и ефекте дистрибутивних механизма и других економских инструмената и развојних политика. Када је сиромаштво у питању, најугроженији су рурално становништво, неквалификовани радници и незапослени, они који раде у неформалној привреди, а са социјалне перспективе старији, деца, велика домаћинства итд. У циљу побољшања животног стандарда становништва и општег квалитета живота у Србији, неопходно је постићи динамичан економски раст, нарочито раст продуктивности, јер је то један од кључних аспеката за (ре)позиционирање земље на глобалној сцени. Међу осталим приоритетима у овом погледу истиче на неопходност смањења стопе незапослености. Висока стопа незапослености негативно утиче на све остале аспекте животног стандарда, а резултира повећањем сиромаштва и социјалном искљученошћу. Побољшање здравствених услуга и образовног система чини се најбољим могућим начином за превазилажење питања сиромаштва и искључености, и има дугорочне позитивне резултате. Решавање проблема захтева редефинисање и надоградњу мреже социјалне подршке и услуга.

tries are grouped into four categories – countries with very high (0.8–1), high (0.70–0.79), medium (0.55–0.69) and a low (less than 0.55) index value. Majority of European countries (35 of them) are presented within the first category, while the fourth category includes the greatest number of countries in sub-Saharan Africa (31). Norway, Switzerland and Ireland are on the top of the list, Chad, the Central African Republic and Niger are on it bottom (UNDP, 2020).

HDI in Serbia, for the observation period from 1996 through 2019, has shown a tendency of slight increase (from 0.698 up to 0.799). Serbia currently ranks 63rd out of 189 countries (UNDP, 2020). Its weak position on this list reflects the low GDP and to a certain extent of the category of education. As a country with a small fiscal capacity, Serbia is facing numerous challenges in covering social expenditures – education, health, pensions and cash benefits for the poor. The standard and quality of life among the population primarily reflect the overall development level of the country, but also the effects of distribution mechanisms, and other economic instruments and development policies. When it comes to poverty, the most vulnerable includes the rural population, underqualified workers and the unemployed, those who work within informal economic framework, and from social perspective, the elderly, children, large households, etc. In order to improve the living standards of the population and general quality of life in Serbia, it is necessary to achieve dynamic economic growth, especially to increase the productivity, since it's one of the key aspects for (re)positioning country within the global review. Among other priorities in this regard in Serbia, the necessity of unemployment rate decrease is pointed out. A high unemployment rate negatively affects all other aspects of living standards, and results in poverty increase and social exclusion. Health services and educational system improvement seems like the best possible way for overcoming the poverty and exclusion issue, promising a long-term positive results. Solving the problem requires redefining and upgrading the network of social support and services.

УТИЦАЈ ГЛОБАЛИЗАЦИЈЕ НА
СИРОМАШТВО

Глобализација обухвата све друштвене процесе и односе који имају планетарни карактер и прожима све аспекте светских збивања. Развој науке, технолошки напредак, информацио-на револуција, као и повећана свест о значају међународне поделе рада, фактори су који интензивирају глобализацију. Присталице глобализације истичу њен значај у процесима размене информација у савременом свету, дубљем разумевању културних односа, јачању међународних економских веза, повећању животног стандарда, смањењу сиромаштва итд. (Gajić et al., 2016). Они верују да укупни ефекат процеса глобализације доводи до друштвеног напретка у свим његовим аспектима (економски, политички, технолошки, културни и научни), доприносећи томе да сви (и богати и сиромашни) постану богатији. С друге стране, представници супротног мишљења сматрају да је глобализација искључиви пројекат Запада, чији је циљ промоција западне доминације; то је нова империјална политика, деструктивна сила која још више продубљује јаз између богатих и сиромашних, у оквиру које се богатима даје подршка да постану још богатији, док су сиромашни осуђени да постану још сиромашнији. Ова изузетно поларизована мишљења јавно су представљена и суочена кроз бројне глобалне дебате (Nissanke & Thorbecke, 2007). Ипак, свет тражи одговоре на два важна питања – да ли глобализација, као врло сложен процес, може допринети решавању проблема сиромаштва у свету, а да ли глобални економски раст доприноси смањењу стопе сиромаштва у одређеним земљама и регионима?

У време формирања главних међународних финансијских институција (Светска банка и Међународни монетарни фонд), непосредно након Другог светског рата, када је један од главних циљева био убрзање развоја међународних економских односа, јавило се питање како ће се земље у развоју односити према растућим економским интеграцијама у свету. Коначни распад колонијалног система, као и

THE IMPACT OF GLOBALIZATION ON
POVERTY

Globalization encompasses all social processes and relations that have a planetary character, and permeates all aspects of world events. The development of science, technological progress, the information revolution, as well as the increased awareness toward the importance of the international labor division, are factors that intensify globalization. Proponents of globalization emphasize its importance within the information exchange processes in the modern world, deeper understanding of cultural relations, strengthening international economic relations, increasing living standards, reducing poverty, etc. (Gajić et al., 2016). They believe the overall effect of globalization process leads to a social progress in all its aspects (economic, political, technological, cultural and scientific), contributing everyone (both the rich and the poor) to become richer. On the other hand, the representatives of the opposite opinion believe that globalization is an exclusive project of the West, aimed to promote Western domination, a new imperial policy, a destructive force which deepens the gap between rich and poor even more, within which the rich are supported to become even richer, while the poor are doomed to become even poorer. These extremely polarized opinions were publicly addressed and confronted through numerous global debates (Nissanke & Thorbecke, 2007). Still, the world is seeking for the answers under two important questions – whether the globalization, as a very complex process, can contribute to the resolvement of the poverty issues in the world, and global economic growth to reduction of the poverty rates in particular countries and regions?

At a moment of forming the main international financial institutions (World Bank and International Monetary Fund), which was just after the Second World War, when one of the main goals was accelerating the development of international economic relations, but it was followed by the concern on how would the developing countries relate to uprising economic integration of the world. The final disintegration of the colonial system, as well as the independence acquisition by the large number

стицање независности великог броја претходно колонизованих земаља, били су предуслови за економски развој значајног дела света. Земље које су активно учествовале у процесу глобализације постигле су боље економске резултате од оних које су остале на маргинама међународних економских односа. Овај сценарио виђен је у земљама југоисточне Азије, такозваним „азијским тигровима“ (Јужна Кореја, Хонг Конг, Тајван и Сингапур), које су 1970-их година усвојиле извозно оријентисану стратегију и постигле изузетне резултате. Касније током 1980-их, најмногољудније земље света – Кина и Индија – прихватиле су веће учешће у међународној подели рада. Њихов економски раст такође је доказ успешности извозно-развојне стратегије. Иако је статистичка веза између примењене развојне стратегије и оствареног економског раста очигледна, економска отвореност појединих земаља према светском тржишту није фактор довољан за успех. Њихов напредак је далеко више заснован на систематским и свеобухватним унутрашњим економским реформама, а међународни економски односи су само један од њихових аспеката.

За разлику од претходних примера, неке друге земље бележе веома низак ниво економске трансформације и напретка, а најекстремнији примери могу се наћи у подсахарској Африци, где је око 300 милиона сиромашних и изгладнелих људи остављено без икакве подршке. Ова чињеница довела је до тога да су неки аутори (противници глобализације) закључили да су постојеће диспропорције у нивоу развијености међу различитим земљама резултат процеса глобализације (Вулетић, 2009). Међутим, разлог зашто неке земље заостају лежи управо у њиховом изостајању из овог процеса. Њихово искључење из оснажених међународних економских токова често је узроковано другим економским аспектима попут затварања националне економије, нестабилних услова за макроекономски и тржишни развој, као и политичких, социјалних, ратних и других криза. Веза између слабог развоја и изостајања из процеса глобализације могла би се посматрати кроз чињеницу да неразвијене земље имају око 0.5

of previously colonized countries, were preconditions for the economic development of the significant part the world. Countries that took active participation in the process of globalization have achieved better economic results than those which have remained on the margins of international economic relations. This scenario was seen within countries of Southeast Asia, so-called „Asian tigers“ (South Korea, Hong Kong, Taiwan and Singapore), which adopted an export-oriented strategy in the 1970s and achieved exceptional results. Later in the 1980s, the most populous countries in the world – China and India – accepted greater participation in the international division of labor. Their economic growth is additionally approving the success of export development strategies. Although the statistical link between the applied development strategy and the achieved economic growth is obvious, the economic openness of the particular countries to the world market is not a factor sufficient for the success. Their progress is far more based on systematic and comprehensive internal economic reforms, and the international economic relations are just one of their aspects.

In contrast to the previous examples, some other countries have record very low level of economic transformation and progress, and the most extreme examples can be found in sub-Saharan Africa. Around 300 million poor and starving people, are left there without any support. This fact brought some authors (globalization antagonists) to the conclusion that the existing disproportions in the development level among different countries is the result of the globalization process (Вулетић, 2009). However, the reason why some countries are falling behind lies exactly in their absence from this process. Their exclusion from the strengthened international economic flows, is often caused by other economic aspects like the closure of the national economy, unstable conditions for macroeconomic and market development, as well as political, social, war and other crises. The link between poor development and absenteeism from the process of globalization could be considered through the fact that the underdeveloped countries have about 0.5 % of share in the global market with a constant ten-

% удела на глобалном тржишту са сталном тенденцијом његовог опадања. Иако је приметан стални пораст финансијских токова ка земљама у развоју, подсахарска Африка има само 2 % удела. Низак ниво учешћа у светским токовима робе, услуга, финансија и технологије – изостајање из процеса глобализације – у директној је вези са скромним економским перформансама појединих земаља.

Овакве диспропорције и разлике у степену развијености појединих земаља вишеструко су се повећале од почетка 20. века. Јаз између најразвијенијих и најмање развијених земаља непрестано се повећава са њиховим даљим развојем. Ови трендови подстакли су мишљење да глобализација повећава разлике у присвајању светског дохотка од стране различитих земаља и појачава међународне економске неједнакости. С друге стране, постоје неке охрабрујуће тврдње, засноване на уверењу да је избором адекватних комбинација економске политике могуће обезбедити економску стабилност и раст и борити се против неједнакости. Ипак, овај став не гарантује смањење сиромаштва. Утврђивање утицаја глобализације на сиромаштво наилази на низ потешкоћа методолошке природе. Први проблем је адекватна дефиниција сиромаштва. Многи аутори тврде да глобализација смањује сиромаштво. У оквиру узорка од 80 земаља, просечни раст БДП-а по становнику једнак је расту дохотка најсиромашнијих. Како је глобализација доказани фактор економског раста, долази се до закључка да би такође могла да смањи сиромаштво (Kaplinsky, 2013).

Већина региона постиже незадовољавајући напредак у борби против сиромаштва, док је Африка чак забележила пораст броја сиромашних; подсахарска Африка показује пораст од око 32 милиона неухрањених људи од 2015. године (FAO, 2020). Глобални успех у смањењу стопе сиромаштва углавном је повезан са смањењем сиромаштва у Јужној и Југоисточној Азији. Квалитетнији приступ посматрању односа између отворености друштва и стопе сиромаштва развили су Лундберг и Сквајер (Lundberg & Squire, 2003). Они су посматрали колико поје-

dency of its decline. Although a steady increase in the financial flows leaning towards developing countries is noticeable, sub-Saharan Africa has only 2 % of share in it. Low level of participation in world flows of goods, services, finances and technology – the absence from the globalization – is in direct relation to the modest economic performance of individual countries.

Such disproportions and differences in the level of development of individual countries have multiplied since the beginning of the 20th century. The gap between the most developed and the least developed countries constantly tends to increase by their further development. These trends encouraged the opinion that globalization is strengthening the differences in the appropriation of the world's income by different countries and intensifies the international economic inequalities. On the other hand, there are some promising claims, based on belief that it is possible to ensure economic stability and growth and combat inequalities by choosing adequate combinations of economic policies. Still this stance is not providing guarantee of poverty decline. Determining the impact of globalization on poverty encounters a number of difficulties of a methodological nature. The first problem is the adequate definition of poverty. Many authors argue that globalization reduces poverty. Within the sample of 80 countries, the average GDP growth per capita is equal to the income growth of the poorest. As the globalization is proven factor in economic growth of the countries, it leads to the conclusion that it also could reduce poverty (Kaplinsky, 2013).

Most regions are making unsatisfying progress in the fight against poverty, while Africa has even recorded an increase in the number of the poor; Sub-Saharan Africa shows an increase of about 32 million undernourished people since 2015 (FAO, 2020). Global success in decreasing poverty rate is mostly related to poverty reduction in South and Southeast Asia. Better observation approach aimed to explain the correlation between the openness of the societies and the poverty rate was developed by Lundberg and Squire (Lundberg & Squire, 2000). They observed the contribution of particular variables to the income

дина варијабла доприноси расту удела дохотка сиромашних, средње класе и богатих у укупном дохотку државе. Њихова открића су истакла да образовање утиче на смањење удела у приходу, али искључиво унутар класе богатих. Глобализација је релативно штетна за сиромашне, док доноси користи средњој и вишој класи; глобализацијски процеси су корисни за већину становништва, са изузетком најрањивије групе – најсиромашнијих (Grgurić, 2004).

Иако се удео сиромашних у укупној популацији земаља у развоју смањује, релативно опадање стопе сиромаштва не значи и апсолутно смањење броја сиромашних на планети. Стварни број људи који живе у сиромаштву се повећава упркос просечном годишњем расту светског дохотка од око 2.5 %. Регионални преглед показује пад сиромаштва свуда, осим у подсахарској Африци, источној Европи и централној Азији. Ниске стопе економског раста, праћене релативно високим природним прираштајем, доводе до повећања укупног броја сиромашних. Према подацима Светске банке, 1.2 милијарде људи живи са мање од 1 \$ дневно, а око 3 милијарде са мање од 2 \$ дневно – што је скоро половина светске популације (World Bank, 2020).

Већ деценијама истакнути светски економисти јавно расправљају о томе колико најсиромашнији део становништва има користи од економског раста. Ако раст националног БДП-а прати пораст дохотка по становнику међу најсиромашнијима у друштву, онда би се економски раст сматрао ефикасним и неопходним за смањење стопе сиромаштва. Други могући сценарио предвиђа присвајање свих користи од економског раста од стране богатих и средње класе, према којима би сиромашни и даље били маргинализовани и искључени из побољшања животног стандарда. С обзиром на то да се расподела БДП-а земље посматра као мера економске неједнакости, може се закључити да, ако економски раст прати повећана неједнакост, користи од економског напретка више присвајају богати него сиромашни. Сходно томе, економски раст није довољан да самостално смањи сиромаштво, па се морају преду-

growth for the poor, middle class and the rich within the total income of the state. Their findings pointed out that education has an impact on decreasing the share of income, but exclusively within the class of the rich. Globalization is relatively harmful to the poor, while brings benefits to the middle and upper classes; globalization processes are beneficiary for the majority of the population, with the exception of the most vulnerable group – the poorest (Grgurić, 2004).

Although the share of the poor in the total population of developing countries is declining, the relative decline in the poverty rate is not equal to an absolute reduction of the number of poor people around the globe. The actual number of people living in poverty is increasing despite the average annual growth of world income of about 2.5 %. Regional overview is declaring the poverty decline in everywhere else except in sub-Saharan Africa, Eastern Europe and Central Asia. Low rates of economic growth accompanied with relatively high natural growth, lead to the increase of the number of the poor in total. According to the World Bank's data, 1.2 billion people live on less than \$ 1 a day, and about 3 billion people live on less than \$ 2 a day – almost half of the world's population (World Bank, 2020).

For decades, world's prominent economists are publicly debating on how much the poorest part of the population benefits from the economic growth. If the growth of the national GDP is followed by the increase of the per capita income among the poorest in the society, then the economic growth would be considered as an effective and mandatory for poverty rate reduction. Another possible scenario foresees the appropriation of all economic growth benefits by the rich and middle class, under which the poor would still be marginalized and excluded from improvement of living standards. Given the distribution of a country's gross domestic income is viewed as a measure of economic inequality, it can be concluded that, if economic growth is accompanied by increased inequality, the benefits of economic progress are more appropriated by the rich than the poor. Consequentially, economic growth is not sufficient in reducing poverty on its own so

зети додатне корективне мере за прерасподелу дохотка унутар наведене државе.

ЗАКЉУЧАК

Сиромаштво је вишедимензионални феномен који се манифестује као глобално социјално питање. Развој људског друштва, који укључује развој и духовних и материјалних потреба, укупни раст животног стандарда и општег квалитета живота, наметнуо је потребу за редефинисањем концепта сиромаштва у савременом друштву што значи да сиромаштво више не може бити искључиво повезано са материјалним проблемима. Концепт сиромаштва протеже се на друштвене односе, потрошњу, становање, образовање, здравство, запошљавање, неостварена права на природне ресурсе и животну средину. Осим материјалног сиромаштва, може се говорити и о духовном сиромаштву, па чак и о информатичком сиромаштву. Сиромаштво, према томе, представља сложено социјално питање које се не може посматрати само на основу БДП-а по становнику, што је уобичајени показатељ, већ као комбинација многих показатеља који дају прецизнију и реалнију слику димензија сиромаштва. HDI један је од сложенијих показатеља стварног стања сиромаштва јер узима у обзир образовање, очекивано трајање живота и БДП по глави становника. Који год критеријум одабран за мерење сиромаштва, очигледно је да је сиромаштво присутно и у најбогатијим и у најсиромашнијим деловима света, али је различитог интензитета. Подсахарска Африка и Јужна Азија погођене су проблемима сиромаштва које треба хитно решити. Иако се широм света производи довољно хране за прехрану 12 милијарди људи, неуједначена расподела и даље је нерешив глобални проблем.

Судбина сиромаштва у Србији, које се углавном приписује незапослености и ниским зарадама, у великој мери зависи од динамике економског раста, која опет зависи од успешног спровођења економских реформи. Због тога је за Србију од виталног значаја да обезбеди одржив и динамичан раст стварног дохотка по становнику. Иако је економски раст пресудан за борбу

additional corrective measures have to be taken to redistribute income within said country.

CONCLUSION

Poverty is a multidimensional phenomenon that manifests itself as a global social issue. The development of human society, which includes the development of both spiritual and material needs, the overall growth of living standards and general quality of life, has imposed the need to redefine the concept of poverty in modern society which means poverty can no longer be exclusively associated with material problems. The concept of poverty extends on social relations, consumption, housing, education, health, employment, unfulfilled rights to natural resources and the environment. Material poverty aside, one can also consider spiritual or informational poverty. Poverty, thus, presents a complex social issue which can't be observed solely on the basis of GDP per capita, which is a common indicator, but as a combination of many indicators which give a more precise and realistic picture poverty dimensions. The HDI is one of the more complex indicators of the actual state of poverty as it considers education, life expectancy and GDP per capita. Whichever criteria is chosen to measure poverty, it is evident that poverty is present in both the richest and poorest parts of the world, but has a different intensity. Sub-Saharan Africa and South Asia have poverty issues that need to be urgently addressed. Even though enough food is produced worldwide to feed 12 billion people, uneven distribution is still an unsolvable global problem.

The fate of poverty in Serbia, mainly attributed to unemployment and low wages, actually depend to a large extent on the economic growth dynamics, which again is dependent on the successful implementation of economic reforms. Therefore, it is vital for Serbia to provide a sustainable and dynamic increase of the actual per capita income. Although economic growth is crucial to combating poverty, changes in income distribution must not be overlooked. Reducing both poverty and social exclusion must priori-

против сиромаштва, промене у расподели дохотка не смеју се изгубити из вида. Смањивање сиромаштва и социјалне искључености мора дати приоритет једнаком приступу свим благодетима економског раста, пружајући предуслове за социјално инклузивније друштво, проактивну политику запошљавања која јача компетенције сиромашних, као и побољшање мрежа социјалне сигурности у циљу повећања подршке онима који су изложени ризику од сиромаштва.

tize distributing equal access to all benefits of economic growth, providing preconditions for a more socially inclusive society, proactive employment policy that strengthens the competencies of the poor, as well as improving social safety nets in order to increase support for those at risk of poverty.

ЛИТЕРАТУРА / REFERENCES

- Bellù, L. G., & Liberati, P. (2005). *Impacts of Policies on Poverty: The Definition of Poverty*. Food and Agriculture Organization of the United Nations.
- Деведић, М. (2006). *О природном кретању становништва*. Завод за уџбенике.
- Dokmanović, M. (2012). *Globalizacija i razvoj zasnovan na ljudskim pravima iz rodne perspektive*. Zavod za ravnopravnost polova. https://ravnopravnost.org.rs/wp-content/uploads/2017/02/15-globalizacija_i_razvoj.pdf
- D'Odorico, P., Carr, J. A., Davis, K. F., Dell'Angelo, J., & Seekell, D. A. (2019). Food Inequality, Injustice, and Rights. *Bioscience*, 69(3), 180–190. <https://doi.org/10.1093/biosci/biz002>
- FAO. (2020). *The State of Food Security and Nutrition in the World 2020*. <http://www.fao.org/documents/card/en/c/ca9692en>
- Gajić, M., Vujadinović, S., & Popović, S. (2016). Globalization and Cultural Identity. *Гласник/Herald*, 20, 41–55. <https://doi.org/10.7251/HER2016041G>
- Grgurić, I. (2004). Globalizacija, rast, nejednakost i siromaštvo. *Financijska teorija i praksa*, 28(2), 235–250. <https://hrcak.srce.hr/5743>
- Kaplinisky, R. (2013). *Globalization, Poverty and Inequality: Between a Rock and a Hard Place*. John Wiley & Sons.
- Lundberg, M., & Squire, L. (2003). The Simultaneous Evolution of Growth and Inequality. *The Economic Journal*, 113(487), 326–344. <https://doi.org/10.1111/1468-0297.00127>
- Lyons, A. C., Kass-Hanna, J., & Greenlee, A. (2020). *Impacts of Financial and Digital Inclusion on Poverty in South Asia and Sub-Saharan Africa*. ADBI Working Paper Series.
- Nissanke, M., & Thorbecke, E. (Eds.). (2007). *The Impact of Globalization on the World's Poor: Transmission Mechanisms*. Palgrave Macmillan.
- Roser, M., & Ortiz-Ospina, E. (2019). *Global Extreme Poverty*. <https://ourworldindata.org/extreme-poverty>
- UNDP. (2020). *Human Development Reports*. <http://hdr.undp.org/en/>
- UNESCO. (2018). *Poverty*. <http://www.unesco.org/new/en/social-and-human-sciences/themes/international-migration/glossary/poverty/>
- UNICEF. (2020). *Under-Five Mortality*. <https://data.unicef.org/topic/child-survival/under-five-mortality/>
- United Nations. (2020). *About the Sustainable Development Goals*. <https://www.un.org/sustainabledevelopment/sustainable-development-goals/>
- Vilić, D., & Nišić, V. (2015). Siromaštvo – društvena pojava (i proces) u globalnom društvu. *Radovi – časopis za humanističke i društvene nauke*, 1(21), 1–22. <https://doi.org/10.7251/RAD1521005V>
- Влада Републике Србије. (2003). *Стратегија за смањење сиромаштва*.
- Вулетић, В. (2009). *Глобализација*. Завод за уџбенике.
- WHO. (2020). *Poverty and Health*. <http://www.who.int/hdp/poverty/en/>
- World Bank. (2020). *Poverty*. <http://www.worldbank.org/en/topic/poverty/overview>